

АЖЫЛ-ИШ БОЛГАШ СОРУЛГАЛАР

Боттарынын байрамды — туугулар хуну — туугулар кун-ажылы бек келурун уткун турар. Олар, буту совет улус-биле бир демеи, СЭКП-нин ХХУ съездинин шийтирлерин амыралга ботандырып, республиканын туугулары уткунтур планнарым болгаш бедиктеп хулалары алган.

Боттарынын чаа кучулерин туугулар болгаш улус амырал-агыйнын техникти эде дерилелерин чорудары-биле холбашкан капитал туугулар чуртун буурукчу кустеринин хогуудан уткун хамары-лыгга. Эрткен беш чылда капитал туугу бек темп-биле хогжун келген. Капитал салымшыкчыларын хемчээли 500 млрд. рубль четкен. Ол демеи чегин беш чылдан-дан 2 катан, сески беш чылдан-дан 12 хуу ескен-дир. Чуртун буурукче кол фондустары 1,5 катан улгаткан болгаш оларнын ийини ерте 800 млрд. рубль четкен. Чугуе улутурде бекин ол уенин дургузуда чаа техника-биле деритинин 2000 хире чаа буурукчелер ажылалга кирген. 544 млн. дербелчин метр ийини шодут чуртала ба-жынары туттунгандан 56 млн. совет кижилерин чурт-таар байлыг экижон болгаш чаа бажынарже киргизилген.

Дика хей школалар, уруг-лар албан черлери, эмнеге-лер, клубтар, магазинер, стадионнар болгаш оон-да еске чаа туугулар немешкен.

Тоску беш чылдын планын оналаларын куеседирине бистин республиканын туугу-жулары боттарынын улут-ху-дун кириштинин. 359,9 млн. рубльдин кол фондустары ажылалга кирген, 400 млн. рубльдин куурунени капитал салымшыкчылары шийгээттин-ген, 424,2 мун дербелчин метр ийини чурталаг шоду-пешкен. Уруглар албан чер-лери улам кувудун болгаш эмнегелерде чаа орунгар са-ны хей-биле немешкилген. Онуг беш чылда туугулар мастаб-дал, техника-даа тала-зы-биле улам нарын соруга-ларын шийтирлердер.

Онуг беш чылда 630 млн. рубльдин апка-херенгизини

Владимир Ильич Лениннин теруутунгениден бээр 106 чыл онга таварыштыр Ты-ваанын даг-дугу болбааырадыр комбинатынын ийини ээлчон туугулар ажылалга кир-ген болгай. Ам ол комбинат В. И. Лениннин адин эдилеп турары Тываанын буту чогуна уууг чоргалар. Улут комп-лекстин туугуна шыгара-гай ажылалган дыка хей туугу-жулар, монтажниктер болгаш амырал-агый чазактын бедик пайлаларын алган ма-наа демеилери өөрчүгү-дур.

Республиканын хей-хей мун туугуларын аразында ат-алдарыг мурнакчылар хей. Бо байыпал хунуе оларны демеилери чоргалар: Соци-лист Кун-ажылдын Маалы-ры Калдар-оол, Хертекович Данырык, монтажниктер бри-гадир Алексей Иванович Во-лодин. «Былал улетпур туугу» эргелектин Кужугет Борис Докпа-оолович, № 62 КМК-нын маалы Фанна Алексеев-на Виноградова, № 586 КМК-дан бригадир Валерий Хо-валытович Эрес-оол, 62 дугаар КМК-дан бригадир Василий Георгиевич Шагдар, 463 ду-гаар КМК-дан Лосан-Шырап Байзайыч Ооржак, 958 КМК-дан бригадир Сергей Василь-евич Лобанов, Шуурмактан Иван Григорьевич Кирилло-вский. Тураанын маан белек-тер пуугузуна Константин Иванович Черепанов болгаш оон-да еске дыка хей мурна-кчыларын алап болур.

Республиканын туугу ор-ганизацияларын ажылалда чедикшилер-биле чегеле-дир чегелер хей. Дика хей организациялар туугу-монтаж амырал-агый, кун-ажылдын буурукчу-дугун, оруланын болгаш бут-уенин чингедир-ини планиларын куесетпозн. «Тыва туугу», «Тыва септе-ле-туугу» трестер, «Кызыл ЦСХ туугу» эргелек, «Тува-тотранс» туугу-монтаж эр-гелек, «Сельхозтехника» ий-тинки деректер, Садм ми-нистерстволарын, Минер-гову септеге-туугу эргелек-тери планын оналаларын куесетпозн.

Бо чылын ажылалга кирер

уужурут объектилерде байлаа ийтин-биле багай. Чуртала-га туугуларын ажылалга кирерини планын чугуе 58,7 хуу куесеттинген.

Эрткен 6 айларын тун-недери-биле алдыга, чамдык туугу организациялары акша-херенги болгаш техникти курдалыларын хей санныг объектилерже быларатка-ныдан чедир кылдырмаан туугуларын саны кувудан, Дика хей объектилерин ажыл-алга кирери чылдын төнчү-зуне кылтыр пайлалыгга, ол чорук ажылалгын шынарын куурулап турар. Чамдык ча-ныкчылар төлөвилел-смета до-кументизин, материалдар-ын, дериг-херекселерин ту-дугуларга бээрин оозалдып, график ууер чорукту болду-руп турар.

СЭКП Төө Комитеди ССРЭ-нин Аар индустрия буурукче туугулар министрстволун админ-агый дугайында док-таалды чокта чаа хулал ал-ган. Аар индустриянын чаа кучулерин туугуларын ажылалгын ажыктын бедик-рини талазы-биле ук док-таала айтыгын хемчелер бут-уе туугу организацияла-рында бурун хамаржыр.

Чылдын бирги чартынын тунелин унугуп тура, мала-ныа ажылалга кирер уужу-рут объектилерде байлаа бу-гүе таварыштыр өөрчүгү бол-гаш мында хогуудашкынны чайлалыгын демеип хем-челерин алдыга чугула.

«Туугу дүрген, шынар-дыг болгаш амы уенин тех-никти баазанын даяны ту-дун — капитал туугу-дун ажыктын бедикрини ун-дизин. Уай-хей миллион туугу-жулар мынаар ажылал-дарыгже буурукчелер бис. Пар-тияны ХХУ съездинде СЭКП Төө Комитединин Отчет изеткелден бо өсөр буту туугуларын улам сорук кириген. Онуг беш чылдын баштайгы чылыннын планын оналаларын куеседир даш туугулар моон сонгаар-даа чуткулуг ажылалар.

И. ОСТАПЕЦ, СЭКП обкомуну туугу киз-диктин эргелекчиси.

Онуг беш чылдын баштай-гы чылында ажылалга кир-ген турар уужурут туугулар-нын бирээли — Элегес-Акс-ын бажык ханалары кылдыр завод болур. Ол ажылалга кирген сонда чыл санында-ла 50 ма, тууйбуну республи-канын туугуларынга бээр ку-чуугу. Амы уеде оон ту-дунда ээлчон хей туугу эр-гелектерин коллективтери тунелинде «Тыва даг-дугу» комбинаттын ийини эөлчон ажылалга кирген, ол ам то-роон чуртка хей тона даг-дуг-гун бере берген.

Туугуларын болгаш мон-тажчыларын шуудуру Кун-ажыл-биле кылган «Тыва даг-дугу» комбинатка уут баштынчы В. И. Лениннин адин тынысканы оларны улам сорук кириген.

Анык хоорай Ак-Довура-тын туугуларынга база бир бөрүшүгү меде — оларны чангыс чор-чуртуу. Тыва АССР-ни алдарыг туугулар Данырык Калдар-оолга Со-циалист Кун-ажылдын Ма-алыры атты тынысканы болур.

Туугулар — боттарынын улут байырлыг — туугулар хунуе кун-ажыл бедик-терин уужурун турар.

Постоянны суурда 60 аал ийини чурттар, 114 дугаарыг, беш кат бажы. Туугулар, монтажниктер бо бажынын боттарынын байырлыгын бу-дугуе дугаар даш бир ден-гир ажылалган.

Эрткен сес шак четпейн турда-ла, манаа тууга-сон-дизин, машина-техника-нын шийгээ-лажы динирел-де эгелер. Мында туугулар-нын, шеверлекчилерин, мон-тажчыларын өн дээр бри-гадаларын мөөнчон.

Ажылалга кирер туугун чонгута чедер бөрүмге, ийи буудузер оон девискерин дес-килген, бир аксаватар бок-до-урагты машиналарже чуду-рен тур. Бажынын подвези-

Онуг беш чылдын баштай-гы чылында ажылалга кир-ген турар уужурут туугулар-нын бирээли — Элегес-Акс-ын бажык ханалары кылдыр завод болур.

ОЛАРНЫҢ БЕЛЭЭ

«Тыва даг-дугу туугу» эр-гелектин туугуларын онуг беш чылдын бирги чартында кун-ажылдын темпизин дүргел-дин, буурукчелер чедикши-кынерин улам кувудурун. Оларын чуткулуг ажылынын тунелинде «Тыва даг-дугу» комбинаттын ийини эөлчон ажылалга кирген, ол ам то-роон чуртка хей тона даг-дуг-гун бере берген.

Туугуларын болгаш мон-тажчыларын шуудуру Кун-ажыл-биле кылган «Тыва даг-дугу» комбинатка уут баштынчы В. И. Лениннин адин тынысканы оларны улам сорук кириген.

Анык хоорай Ак-Довура-тын туугуларынга база бир бөрүшүгү меде — оларны чангыс чор-чуртуу. Тыва АССР-ни алдарыг туугулар Данырык Калдар-оолга Со-циалист Кун-ажылдын Ма-алыры атты тынысканы болур.

Туугулар — боттарынын улут байырлыг — туугулар хунуе кун-ажыл бедик-терин уужурун турар.

Постоянны суурда 60 аал ийини чурттар, 114 дугаарыг, беш кат бажы. Туугулар, монтажниктер бо бажынын боттарынын байырлыгын бу-дугуе дугаар даш бир ден-гир ажылалган.

Эрткен сес шак четпейн турда-ла, манаа тууга-сон-дизин, машина-техника-нын шийгээ-лажы динирел-де эгелер. Мында туугулар-нын, шеверлекчилерин, мон-тажчыларын өн дээр бри-гадаларын мөөнчон.

Ажылалга кирер туугун чонгута чедер бөрүмге, ийи буудузер оон девискерин дес-килген, бир аксаватар бок-до-урагты машиналарже чуду-рен тур. Бажынын подвези-

лер эжинде кезек кижилер сонга шилдери кескен, ол-боже буудурут, чугайыг хууннар-дажылган анык кыстар үре-кире халыжып, шуужуп-ла турлар.

Ол-бо өрөөлдерде ажылдап аныктарын чугаа-сооту, кат-кызы холчок. Мында — ам кол-дуунда чугуе шеверлек ажыл-дары аркан болур.

Хайнышыкын ажылдап кижилерин ажыл-херен со-нуурган, бир кайтан дараа-зынче барып чораш, мында мастер Ооржак. Биче-оолга уужуру берген, мында ким-нарын бригадалары ажылдап турарын сонугурадым.

— Бже туугу эргелектерин барык буту шеверлекчи бригадаларын чоруткан, оон ангыда Социалист Кун-ажылдын Маалыры Данырык Калдар-оолдун бригадалыг база мында, ийтин-биле чус ажыл кизи мында ажылдап турар — даш, ол кол-кол бригадалар-нын бригадирлерин алап бер-ди.

«Хундуалдын Демээ» ор-денин эдилектин, комсомол-чу-аныктарын шеверлекчи бригадалыг бригадир ком-мунит Галина Болыда чугай-лыг демеи-хуун туугу алган халып бар чор. Амыр-мөндүн айтырышканын сонда оон ажы-ажын сонугурадым. Мында ажылда-ла олар ам ай чедип турар. Бо уенин ийтин-де олар хойну кылган: барык ийи подвезини чугайлап, бу-дун. Бригадада Сыргалар Тыл-бак, Галина Хертек, Светлана Ооржак, Валентина Артемьева оларын кылмак кун-ажыл-дын бригадир мактан чугаала-ды.

Даразында подвезилерде база-ла шеверлекчилер Зинаи-

да Салчактин, Клара Енза-тын, Валера Ондарын бри-гадаларын кижигинери ажыл-дап турар. Бригадалар бот-бот-тарынын аразында социалист-чарыштып, бирээм бирээмден чылды калбас даш демин калып алган, чуткулуг ажыл-дап турарлар.

Тыва АССР-ни алдарыг эдилектин Ооржак Докпа-оолович Көмбү-оол болук оол-дар аразында кылдыр ажылды тайылбырлап турган черинте чедер бис. Социалист Кун-ажылдын Маалыры Данырык Калдар-оолдун бригадалыг ол ам башкарып турар. Бригадир «Маалык» шөлөөлүн болур.

Оон бригадалыг 30 ажыл кизи бо бажынын кайтарында шеверлек ажылдары-биле калы сонга рамаларын шилдеп, әп-теп, чедир кылдырмаан ажыл-дарын доозары-биле ажылдап турар.

Бригадада кымнар эки ажылдап турарын сонугура-дымга, Кужугет Алдын-оол, Лунап Сыда, Чечек Менге-Назын, Елизавета Дожула, Манай-оол Бекети алап, мак-тады. Бо бригадалын кижиги-нери туугуну бут-уе ажылын кылдыр шилдер, аны-бүрү мергезилдин кижилери.

Ажылалга кирер бажында «Востоксентромонтаж» трес-тин Хомукчу Дамын-оолга уужурун калыкчалар бри-гадалыг кылмак ажылдап, бот-тарынын ажылын колдуунда доозуп турар.

Туугуларын туткан чы-рык, чагай бажыныче ег-бү-делер кочуп кирген. Ол — ту-дугуларын боттарынын ба-йырлыгын чурттакчыларга сонгаан белээ.

Х. МОНГУШ, «Шынын» мөрр.

«Тыва суг туугу» трестин көмүп чо-руу ийини механизастаттынган колонна-зынын коллектив онуг беш чылдын баш-тайгы чылыннын бирги чартында база-ла иш-ажылчы улуг чедикшилерин бол-ган. Ол КМК-нын чедикшинин ажылдаанын көргөш, аңаа ийини черин тысып, ийини чергенин диплому-биле шаңнаан.

Е. Елизаровтун, Г. Шавыревич, Н. Са-рандуловтун коммунист кун-ажыл бри-гадалары суггарыг системаларын ту-дунда графикти мурнап ажылдап, план-

ныг даалгаларны үргүлчү долдуу болгаш амыр куеседир турар. Олар Элегестин, Арыг-Ууунун, Зэрбентин болгаш Баян-Колдун шөлдеринде байлаа дүжүткүн үн-дизин — суг бугаларын казып, кылып турар.

ЧУРУКТА: коммунист кун-ажылдын шалыпчызы, скрепер башкарычызы Х. Он-дар: монтажчыларын мурнакчы брига-дазынын кижигинери (он талазында сол-гай талазынче): Г. Шавыре, П. Дресвян-ников, Н. Кириллов, Н. Лямин олар.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотоу.

ХӨГЖҮЛДЕНИҢ СОЦИАЛ-ЭКОНОМИКТИГ ПЛАНЫН ЫЗУГААР

МОЛДАВ ССР. Республиканын виногра-д остүрер талазы-биле мурнакчы амырал-агыйларын бирээли — Ороев районунда «Романешты» дээр совхоз-завод чыл санында-ла буудун-чартык миллион рубль арыг орулганы ап турар. Оон ачында заводту механизастаарын болгаш автоматчыларын талазы-биле улуг ажылдарны кылбышаан, социал амырал айтырыгларын чедикши-нин шийтирлер турар.

«Романештыда» дына хей чурталаг бажычарын туудуп турар. Бүгү-ле тала-зы-биле таарымчалыг, хей кайтардыг бажычардан ам бекин элзэн каш чаа нуудумчулар тургустунган. Чурталаг бажычарын, буудуруге черлерин болгаш

социал-культураныг албан-даа черлерин чаңгыс аай планын ызугаар туудуп турар. Амы уеде совхоз-заводтун төвүнде администрациянын кол корпузу, Культура бажычы, школа, амырал-хандырыг бажычы, номун «Штин-ца» («Билиг») деп сады, аш-чемин болгаш улутпур бараанарын каш-даа садылар, столовая, кафе тургустунган. Суурнуң төвү келир уеде чаңгыс аай төлөвилелди кончук чараш кезз аптар.

ЧУРУКТА: «Романешты» деп совхоз-заводтун кол суурунун төвү-дур. Б. НАПНИННИЧ фотоу. (СЭТА-нын фотохрониказы).

ӨӨРҮШКҮВҮСТҮ ҮЛӨШПИШААН

Эртен эрте ажылче далажып турар, Москвадан сөөлүг меде-лер дамчыда бээр, ону ды-най бердим. «ССР-нин Дөди Советинин Президиумунун Чарлы-биле «Тыва туугу» трестин комплекстиг брига-дазын бригадир бис Калдар-оол Хертекович Данырыкты Ленин орден-биле база «Ба-дыр болгаш Муска» алдын медал-биле шаңнамышаан. Социалист Кун-ажылдын Маалыры атты тыныс» даяны динлап калып, бажы ийтинде удузума база катан чугаала-ды, ажылче — бригадамче дүргө мааным.

Бригадага келгеш, ону чу-галаарымга, чамдыктары дынаан-даа болгулады. Кизи буурунун өөрүшкүз хайны-гып, эрес-соруктуг ажылдап, ажыл хуну эрте бергенин бе-зин эскербиз болдувус. Брига-дирин Маалдыр ам эелчелит шөлөөде. Келжө ажыл шагы-

нын сонда бригаданын кежи-гунери бригадиринске барып, улут маанал-биле байыр че-дирдивис.

Бистин бригадала 30 ажыл кизи бир. Мында туугу тала-зы-биле аны-бүрү мергезил-дин кижилери хей. Онуг беш чылдын эрткен айларында бот-тарыныска онаншан ажыл-дарын амыр куеседир кели-вис. Эп мылгыны «Тыва даг-дугу» комбинаттын ийини эөлчон ажылалга чогуру ху-саазында киргенинде бистин кун-ажылчы үзүвүс бар.

Амы хунуе бистер Посто-янный суурда № 114 чур-тала бажынын ажылалга кирер даш еске туугузу бри-гадалар-биле бир демеи ажыл-дап турар бис. Онуг туугузу хунууну буудуунда дуузалы-вис. Оон сонда таван салып алайыныс алган аал ийини чурттар беш кат ба-

жыга ажылдаар бис.

Бистин ажыл-дике чедикши-ниривистин бир үндизин — бригадирини Калдар-оол Хертековичтин организациячын, кы-зымак, кун-ажылчы чорутуун ачымында деп бодар бис. Ту-дуга кол чүве — туугуларын четир туугу материалдары-биле үзүктел чок хандырамы, оларын ажыл-дике мын ор-ганизастаары. Бо талазы-биле бистин бригадирини кончук кызымак кизи. Ол кол кичөө-теини бригадирини, оларын амырал-агый чугаалагыч са-дыр, болуку мергезилдинге бистери — анык туугуларын өрөдиз, арга-дуржулаан дамчыдып келген. Мылтыг ки-жиге Социалист Кун-ажыл-дын Маалыры атты тынысканы чеп, бистер орта чоргалар-нып, өөрүп турар бис.

Е. ДОМУЛАА, туугу.

ЧАРЫШ ТИЛЕКЧИЛЕРИ

«Тыва туугу» трест ийги скарталды социалист чарыжын тунелин ундуреш, керээт организациялардан «Сибиртрансстрой» № 3 туугу-монтаж эргелекчи тилекчи деп санаан, шийдир Кызыл туку тыныскан. Эргелек квартал планын 107,8 хуу куесеткен, 475 мун рубль-дин ажылдарын кылган. Эргелектин дыка хей бригадалары эки көргүзүлүг болуп, тресте бригадалар аразынын чары-жыга база тилекчи болгулаан. Оон чикээте Николай Ме-лешковка уурткан орук бригадалыг хамаржыр. Олар амы уеде бешки микрорайонда № 5 бажынын даштында ору-тарын дескилеп, ону асфальтлап доосканнар. Ол-ла бри-гаданын кижигинери мун болбааырадыр заводтун девискер-ин дескилеп, асфальтлаан база Магистральны кудумчу-зунда кафенин, дөртү микрорайонда № 1, 3, 9 бажы-чарын девискерин чагайжыдып, асфальтлааннар. Бо бү-гү ажылды айткан хуусаазында 8 зонук эрте дооскан-нар.

М. АШАК-ООЛ, № 3 туугу-монтаж эргелектин ажылчыны.

